

Opprydding av spreidd avløp

DIHVA

Driftsassistansen i Hordaland Vann og Avløp (DIHVA) er eit interkommunalt selskap (IKS) med 32 medlemskommunar. DIHVA skal vera eit kompetansesenter for vatn- og avlaupstenester. Selskapet skal utføre og formidle tenester og produkt som driftsassistanse, opplæring, erfaringsutveksling og informasjonsverksemd.

Bakgrunn for prosjektet

Etter forureiningsforskrifta kapittel 12, er kommunane forureiningsmynde for avløpsanlegg mindre enn 50 pe. Kommunane er ansvarlig for å gi utsleppsløyve, men og å føre tilsyn (Forureiningslova § 48). Tilsynet skal omfatte den alminnelege forureiningssituasjonen og ureining frå enkelt kjelder.

Vassforskrifta stiler krav om at alle vatn, bekkar og sjøområder skal minimum ha god økologisk og kjemisk tilstand. Kartleggingsarbeidet som er gjort i Nordhordlandskommunane har konkludert med at ein ikkje oppnår dette aller stader. Mellom anna er det ein del vassdrag som ikkje når måla, mellom anna på grun av utslepp frå spreidd avløp.

Målsettinga med prosjektet er å unngå lokal forureining frå spreidd avløp, betre vasskvalitet i bekker og vatn for å sikre gode rekreasjonsmuligheiter for innbyggjarane, og verne om drikkevasskjeldene. Prosjektet i Nordhordland er eit pilotprosjekt som ein ynskjer å kopiere vidare til andre kommunar i Hordaland.

Kvifor kartlegge

Effektiv tilsynsarbeid og opprydding i spreidd avløp, krev god oversikt over anlegg i kommunen. Dette er løyst på ulike måtar i andre kommunar, alt frå samanstilling av gebyrlistar for renovasjon og avløp, spørjeskjema til synfaring. Mange kommunar som har gjennomført ei slik kartlegging, har oppdaga mange gratisspassasjerar. Det er kommunar som har avdekket at dei hadde 80 prosent fleire anlegg enn dei var klar over før kartlegginga.

Kartlegginga gir kommunane ein oversikt over kva anlegg som er i kommunen og kor dei er lokalisert. Denne informasjonen kan nyttast til å gi ei totalvurdering av ureininga til dei ulike vassdraga, som igjen vil vera grunnlag for inndeling av ulike reinsesoner i kommunen. Det er og eit godt hjelpemiddel i planlegging av vidare utbygging av kommunale VA anlegg. Ein god oversikt over anlegga er også viktig for kommunane i arbeidet med å gjennomføre tilsyn,

ved at ein ikkje treng bruke tid og ressursar på tilsyn av anlegg som på papiret ikkje oppfyller reinsekravt.

Finansiering

Etter innspel frå VA sektoren i kommunane, vart det søkt om midlar til opp start av prosjektet. Det vart søkt om skjønnsmidlar frå Fylkesmannen i Hordaland og om midlar frå Miljødirektoratet. Totalt har prosjektet tatt 1.1 millionar. Ein har og tett samarbeid med vassregionen som har fått 1,2 millionar til opprydding av spreidd avløp.

Arbeid knytt til tilsyn med mindre avløpsanlegg skal finansierast gjennom gebyr etter sjølvkostprinsippet. Kommunane som er med i dette forprosjektet har vedtatt gebyrregulativ for vidare tilsynsarbeid.

Kva er gjort

DIHVA gjennomførte i oppstarten av prosjektet møte med VA og byggesaksavdelingane i kommunane. Hensikta med møta var å få ein betre oversikt over utfordringar og innspel på korleis arbeidet bør organiserast.

Det er satt ned ei styringsgruppe med representantar frå kvar kommune samt DIHVA. Styringsgruppa skal koordinere arbeidet. Som ledd i dette arbeidet vart det arrangert studietur til Asker kommune og Driftsassistansen i Østfold. Begge har jobba med kartlegging og tilsyn av mindre avløpsanlegg.

Prosjektet har og god kontakt mot Fylkesmannen og vassregionen. Dei deltok også på studieturen til Austlandet.

Vassregionen i Hordaland har gjennomført ein prøverunde for å sjå på innhaldet av koliforme bakteriar og innhaldet av fosfor og nitrogen. Resultata synte at det i mange vatn og bekkar var særst høge verdiar både av bakteriar og næringssaltar. I Bøtjørna og Nesvatnet i Radøy, og Klebakkvatnet i Austrheim, vart det registrert oppblomstring av blågrønalgar. Det skal gjennomførast ei ny undersøking i august 2017. Dette arbeidet er finansiert av midlar frå Miljødirektoratet.

Ein har og hatt møte med Nordhordland digital og fått presentert korleis kartløyvinga Nordhordlandskart kan nyttast i arbeidet.

Vidare arbeid

Erfaring frå andre kommunar som har jobbe med kartlegging og tilsyn av mindre avløpsanlegg, er at ein må ha god politisk forankring. Det må og tidleg ut informasjon om prosjektet til innbyggjarane.

Mykje av dei politiske rammene vertsett i lokal forskrift, som supplement til delar av forureiningsforskrifta, og vil gi tydelege rammer både for kommune og innbyggjarar. Dette arbeidet er kommunane i Nordhordland allereie godt i gang med, og vil når det er vedtatt vera eit godt verktøy for lettare kommunal saksbehandling.

Ein god oversikt over eksisterande anlegg må og på plass. Her ynskjer ein å jobba vidare med Nordhordlandskart, som allereie er tatt i bruk i kommunane. Dette er og eit system som kan utvidas til å omfatte kommunar i eit større geografisk område. Første del av dette arbeidet vil å samle inn informasjon frå ulike lister og kommunale system. Ein vil og vurdere å sende ut spørjeskjema og foreta synfaringar for å skaffe seg eit best mogeleg bilete.

Erfaring frå andre kommunar, syner at det kan vera hensiktsmessig å utarbeide handlingsplan for opprydding i avløp frå spreidd busetnad. DIHVA vil utarbeide ein mal for ein slik plan. Malen gir ein oversikt over lovverk, anleggstypar osv., som i hovudsak vil vera felles for alle kommunane. Kvar einskild kommune må tilpasse malen problemstillingane i kommunen, strategi, føringar, framdrift og prioriteringar. Strategi vil mellom anna omhandle føringar for tilknytning til offentleg avlaup (og vatn), og kva områder som framleis skal ha private løysningar. Om ynskjeleg kan DIHVA bistå kvar einskild kommune med dette arbeidet. Når ein slik plan har vore på høyring, og er vedteken av kommunestyret, vil den vera eit godt verktøy for opprydding av spreidd avløp i kommunen.

Prosjektet skal gi kommunane oversikt over alle mindre avløpsanlegg i kommunen som igjen vil vera nyttig i kommunen sitt arbeid med kommunal utbygging. Kartleggingsarbeidet vil så gå over i tilsyn, som vert regelmessig oppfølging av anlegg og påverknad på resipient. Kommunen i varetar sitt arbeid som forureiningsmynde, og sikrar at ein oppnår krava i Vassforskrifta innafor område der kommunen er sektormynd. Innbyggjarane vert sikra reint vatn til drikke og rekreasjon.

- DIHVA gjennomførte spørjeundersøking blant medlemskommunane for å få oversikt over kva områder dei yngste at DIHVA skulle bistå. Arbeid med §12 kom på fjerdeplass av 27 aktuelle aktiviteter.
 - 17. desember 2013 Sonderingsmøte for alle melderskommunane (16 kommunar deltok)
 - 14. februar 2014 oppstartsmøte. Ca 20 kommunar
 - Mars/april 2014 spørjeundersøking til alle kommunane Kartlegge kva som blir gjort og kva dei ynskjer bistand til innanfor §12 arbeidet.
 - 15. mai 2014 arbeidsmøte (Diskuterte innhaldet i eit prosjekt, Vassområde og kommunar var med). Arbeidet stoppet etter kvart opp.
 - 2015 prøvde å jobbe vidare med info til rådmenn og ordførara. Usikker på om det var rett måte - stopp opp.
 - Arbeidet hadde tidlegare stoppa opp mykje på grunn av manglande finansiering. 2016 Søkte om skjønnsmidler og midler frå Miljødirektoratet (500/200). Valde ut kommunane i Nordhordland mellom anna pga tiltaksplan for Vassforskrifta hadde ein del VF med til tiltak retta mot spredt avløp i dette området.
 - Fekk skjønnsmidler frå Fylkesmannen
 - Besøkte kommunane sommaren 2016. Hadde møte med dei fem kommunane som er med i prosjektet, for å høyre kva behov dei hadde, og diskutere utforminga av prosjektet.
 - 18. oktober 2016 Oppstartsmøte med alle kommunane.
 - Møte med FM / leiar Vassområda samkjøre arbeid retta mot oppreinsking av mindre avløpsanlegg og i kombinasjon med landbruk.
 - Januar 2017 fikk innvilget søknad hos Miljødirektoratet på 677 000,-
 - Mai 2017 studietur til Austlandet med kommunane som er md i prosjektet, fylkeskommunen og representant frå miljøvernavdelinga hos fylkesmannen.
 -
- Arbeid med opprydding i spredt avløp.
 - Ynskjer å få innspel / tips om:
 - Framgangsmåte
 - Orienteringa av politikarar og innbyggjarar
 - Private småanlegg eller offentleg utbygging
 - Private fellesløysningar
 - Lokal forskrift
 - Organisering og gjennomføring av tilsyn
 - Framgangsmåte når ting ikkje er slik det skal vera